

Book Review
Нови заглавия

НОВ ПОГЛЕД КЪМ ИСТОРИЯТА НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ УЧЕНИЯ

Лазар Копринаров

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Борис Манов, *Парадигми и доктрини в европейската политическа мисъл. Теория и история на политологичната историография*, Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2014, 358 с.

Доц. д-р Б. Манов разработва в монографията си „Парадигми и доктрини в европейската политическа мисъл“ реконструктивен модел на историята на политическото знание. Като разяснява ограниченията на хронологичния подход при анализа на историята на политическата мисъл, авторът си поставя две изследователски задачи: „първа – да обоснове необходимостта от и да очертае същността и съдържанието на парадигмално-доктриналния подход; и втора – да покаже иновативността и евристичните възможности от неговото приложение в изследването на историята на политическото познание“ (с. 14). Към тези основни изследователски цели Б. Манов интегрира още една, наречена от него „пропедевтична“ задача – монографията да служи като методологичен ориентир и като информационен източник на млади изследователи и студенти, навлизащи в полето на политическите изследвания. Преследвайки тази задача, авторът предлага добре структурирано изложение. Монографията се състои от предговор, две глави, заключение и библиография, в която са представени не само използваните първоизточници, но и авторитетна изследователска литература по отделните теми на изследването. Текстът е ясен, четивен, не е затлачен от излишно усложняване на разглежданите теми и автори.

Подходът, реализиран в монографията, не е изненада за колегите на доц. д-р Б. Манов. През 2010 г. той публикува антологията „Класически политически доктрини: автори и идеи“, в която се съдържат откъси от текстове на ключови фигури в историята на европейската политическа мисъл. Тези текстове са въведени от студия, в която Б. Манов за пръв път обосновава нова перспектива за представяне на историята на политическата мисъл – като специфична диалектика на динамизъм и статика, т.е. като последователно и „прекъснато“ движение на политически доктрини, чието съдържание е предопределено от валидната за съответната епоха парадигма. Монографията „Парадигми и доктрини в европейската политическа мисъл“ е продължение, конкретизация и развитие на тази перспектива за разглеждане на историята на политическата мисъл.

От методологическа гледна точка, монографията е организирана върху пресечната точка на два подхода – типологичен и исторически. От една страна, Б. Манов обосновава идеята за историята на политическата мисъл като процесуална смяна на теоретични политологически парадигми, а от друга – той персонифицира тези парадигми чрез анализа на доктрините на конкретни мислители. В този смисъл изложението е съчетание на логическо и историческо, на абстрактно и конкретно, на типологично и персонално ниво при разглеждане развитието на европейската политическа мисъл.

Б. Манов обосновава идеята за наличието на три парадигми в историята на европейската политическа мисъл – космологично-теологична, социално-хуманистична и космологично-хуманистична. Той осмисля същността и различията помежду им като наличие в дадена историческа епоха на „всеобщ инвариантен обяснителен принцип на изграждането на политическите възгледи и теории“ (с. 24), който с хода на времето се изменя и добива същностно нов характер. В рамките на космологично-теологичната парадигма причината на политиката се интерпретира като външноположена на човешкото общество – в космичното или божественото начало. При социално-хуманистичната парадигма причината вече е вътрешноприсъща на обществото. Тя се строи върху разбирането, че „социалното устройство и историята на обществото са резултат не на космическа или божествена предопределеност, а на вътрешноприсъщи на човешкото общество характеристики и механизми на съществуване и развитие“ (с. 56). Последната по време парадигма – космологично-хуманистичната – се интерпретира като преодоляващо продължение на предходните две парадигми. Тя се осмисля като „възраждаща, запазваща и обединяваща в ново, логично и хармонично цяло „работещите“ в новите условия идеи на вече преодолените парадигми (с. 150). Третата парадигма се оценява от Б. Манов като „синтез между общество и природа и установяване не на *предопределена*, а на *изградена* хармония“ (с. 25) между тях. Според автора тази парадигма, макар началото ѝ да е положено през първата половина на XX век, е все още в процес на „постепенно натрупване, възприемане и утвърждаване“ (с. 148).

В посочените три парадигми Б. Манов откроява пет различни политически доктрини, които се разглеждат като своеобразни конкретизации на „матриците“ на всяка една от трите парадигми. Космологично-теологичната парадигма е представена чрез две доктрини – за естествения произход на държавата и за божествения произход на държавата. Социално-хуманистичната парадигма е „определена“ с други две доктрини – за рационалното създаване на държавата и за историческия произход на държавата. Илюстрация на космологично-хуманистичната парадигма е доктрината за ноосферичното политическо устройство на обществото. В основата на посочените разграничения между различните доктрини доц. Б. Манов поставя възгледа за държавата. Той обосновава това си разбиране с аргумента, че „държавата е единственият *вечно* присъщ елемент на системата на политическото – от неговото възникване до неговото съществуване в съвременната глобална епоха“ (с. 28).

Втората глава на монографията представлява „верификация“ на изложените в първата ѝ част идеи, правейки това чрез своеобразно портретиране на различните основополагащи доктрини. Авторът разглежда идеите на Платон и Августин Блажени, на Карл Маркс и Бенедето Кроче, на В. Вернадски и П. Тейяр дьо Шарден. Всяка от тези доктринални двойки служи за представяне на трите парадигми в историята на историческите учения. Анализирайки посочените доктрини, авторът защитава и идеята си, че преходът между различните парадигми е диалектически процес на възхождане.

Едва ли може да се приеме, че монографията е безупречна. Най-съществените ми съмнения касаят третирането на държавата като същност на политическото. При такова разбиране е трудно да се обоснове наличието на политологична мисъл преди появата на държавата. Ако се приеме схващането за държавата като политологична „клетка“, от която може да се изведе цялата мрежа на политическата мисъл, погрешното отъждествяване на обществото и държавата би било трудно преодолимо.

Независимо от възможните възражения монографията е явление в бедната на новости българска политологическа книжнина. Тя има новаторски характер, защото формира нова перспектива към интерпретирането на историята на политологическата мисъл. Заедно с това книгата ще бъде много полезна в обучението на студенти, докторанти и млади политолози.

A NEW LOOK TO THE HISTORY OF POLITICAL STUDIES

✉ **Prof. Lazar Koprinarov, DSc.**
Department of Philosophical and Political Science
Faculty of Philosophy
South-West University “Neofit Rilski”
66, Ivan Michailov Str.
2700 Blagoevgrad, Bulgaria
E-mail: lkoprinarov@abv.bg